

„Bohemistyka” 2019, nr 3, ISSN 1642–9893

Anna GAWARECKA
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza

Instynkt samozachowawczy czy zdrada idealów. Czeska literatura wobec etycznych dylematów epoki późnego komunizmu

Keywords: ethical message of literature, normalization, posttotalitarianism, literary intrigue, moral nihilism

Słowa kluczowe: etyczne przesłanie literatury, normalizacja, posttotalitaryzm, literacka intryga, amoralizm

Summary

The eminent Czech writers of the the second half of the twentieth century, for example Václav Havel, Zdeněk Zpřletal, Vladimír Macura or Ivan Vyskočil, tried in their works to show the ethical problems connected with the introducing the communist system (especially in its late phase, known as the „time of normalization”) and its influence on the human identity leading to call in question the paradigm of traditional values. They search the way to explore the state of the modern mind and they find it in the alienation and disintegration of personality caused by deformation of understanding these values which is perceived as the consequence of the disturbed relation between the assumptions and directives of the communist ideology an the empirical reality of the political and social life.

Najważniejsi czescy pisarze drugiej połowy XX wieku, między innymi Václav Havel, Zdeněk Zpřletal, Vladimír Macura czy Ivan Vyskočil, próbowali w swoich dziełach pokazać problemy aksjologiczne związane z wprowadzeniem systemu komunistycznego (zwłaszcza w jego późnej fazie, określonej jako „epoka normalizacji”) i zdiagnozować jego destrukcyjny wpływ na ludzką tożsamość, odwołując się przede wszystkim do ulegającego procesom rozkładowym paradygmatu tradycyjnych wartości. Szukają sposobu na zbadanie stanu współczesnego umysłu i odnajdują go w alienacji i dezintegracji osobowości spowodowanej deformacją rozumienia owych wartości, co postrzegane jest jako konsekwencja zaburzonego związku między założeniami i dyrektywami ideologii komunistycznej a doświadczaną rzeczywistością życia politycznego i społecznego.